

VI. Zróżnicowanie jakości życia ludności na świecie

2. Głód

Głód, niedożywienie i głód utajony

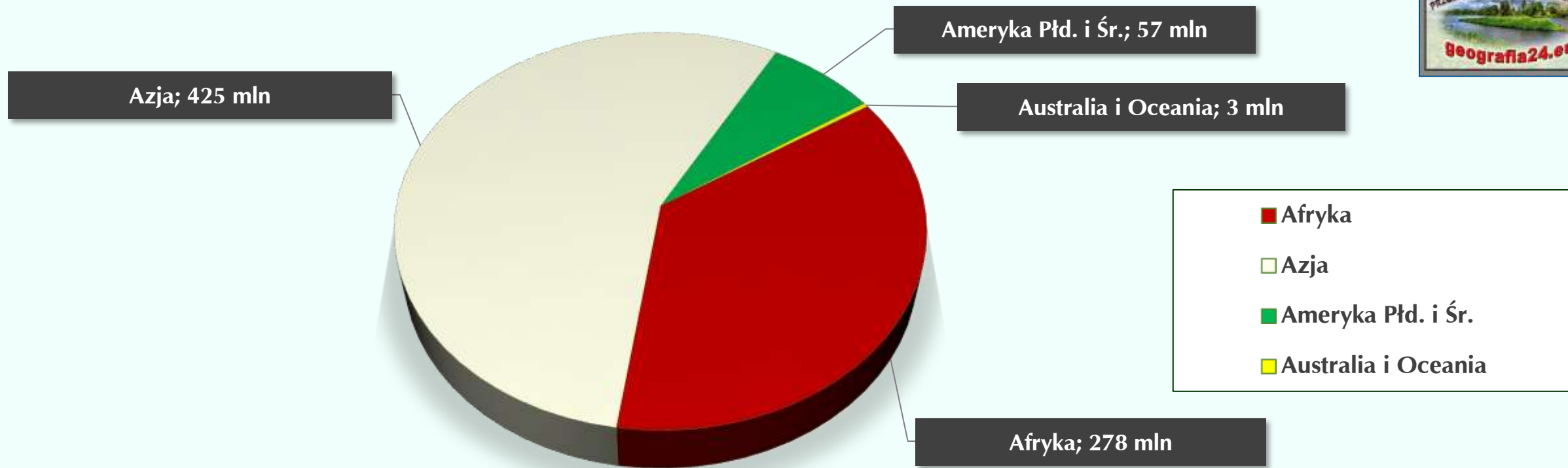
- **Głód** – długotrwały brak dostatecznej ilości pokarmu zaspokajającego podstawowe potrzeby żywieniowe człowieka, który może doprowadzić do śmierci.
  - **Niedożywienie** natomiast to niedobór żywności powodujący osłabienie organizmu.
    - Problem ten (podobnie jak i głód) dotyczy głównie dzieci i kobiet.
  - **Głód utajony** występuje gdy ilość pożywienia jest wystarczająca, ale w diecie brakuje składników odżywczych, m.in.:
    - **białka** – wpływającego na osłabienie zdolności fizycznych i umysłowych człowieka,
    - **solii mineralnych** (głównie wapnia i żelaza),
    - **witamin** – skrajnym przejawem braku jest awitaminoza.

Składnik pożywienia	Konsekwencje braku danego składnika dla organizmu
Witamina A	Osłabienie wzroku i tzw. kurzej ślepoty
Witamina B1	Zawroty głowy, oczopląs, choroba beri-beri (skrajna awitaminoza)
Witamina B2	Osłabienie wzroku, pękanie ust
Witamina B3 (PP)	Depresja, agresja
Witamina C	Obniżenie odporności, szkorbut (objawy: samoistne krwawienia, bóle mięśni, patologiczne złamania, słabe gojenie ran, wypadanie zębów)
Witamina D	Krzywica
Wapń	Krzywica, osteoporoza
Żelazo	Anemia
Jod	Zaburzenia czynności tarczycy

Problem wyżywienia na świecie

- Ilość produkowanej na świecie żywności wystarczyłaby do zaspokojenia potrzeb wszystkich mieszkańców Ziemi.
- W oparciu o dzisiejszą technikę istniejącą w krajach wysoko rozwiniętych gospodarczo moglibyśmy wykarmić nawet 15 – 20 mld osób (na świecie w 2021 roku było 768 mln osób głodujących i niedożywionych).
- Trudno zatem zrozumieć, dlaczego w niektórych krajach ludzie głodują lub są niedożywieni, podczas gdy w wielu innych ten problem praktycznie nie występuje,
  - np. w krajach należących do Unii Europejskiej, rolnicy często mają kłopoty ze sprzedażą niektórych płodów rolnych.

Struktura ludności głodującej i niedożywionej wg rozmieszczenia w 2021 r.

Problem wyżywienia na świecie

- **Niestety na świecie nie jest wesoło:**
  - **Prawie miliard ludzi na Ziemi regularnie głoduje!!!**
    - **Najczęściej są to dzieci i kobiety!**
  - **Co 6 sekund statystycznie wskutek głodu umiera jedno dziecko!!!**
    - **W ciągu roku umiera około 5 mln dzieci!!!**
  - **Więcej ludzi na świecie umiera z powodu głodu niż AIDS, malarii i gruźlicy razem wziętych!!!**

Główne przyczyny głodu i niedożywienia na świecie

- **Głównymi przyczynami głodu i niedożywienia** na świecie pozostają niezmiennie:
  - konflikty zbrojne,
  - zmiany klimatyczne i towarzyszące im coraz częstsze **anomalie pogodowe**,
  - kryzysy ekonomiczne (w tym ostatni spowodowany pandemią COVID-19).

Dlaczego ludzie głodują?

- **Przyczyny głodu i niedożywienia** na świecie można podzielić na dwie grupy:
  - przyrodnicze,
  - antropogeniczne.

Przyrodnicze przyczyny głodu

- Wśród przyczyn głodu i niedożywienia przyrodniczych największe znaczenie ma **niedobór wody**.
  - Długotrwałe **susze** ograniczają i tak skąpe jej zasoby, a także uniemożliwiają prowadzenie gospodarki rolnej.
- Do **przyczyn przyrodniczych** należą też:
  - **powodzie,**
  - **huragany,**
  - **pożary,**
  - **plagi szkodników, które potrafią doszczętnie zniszczyć uprawy (zwłaszcza monokulturowe),**
    - szczególnie szarańcza,
    - ślimaki,
    - stonka ziemniaczana,
    - gryzonie.

Antropogeniczne przyczyny powstawania głodu

- Głód i niedożywienie mogą mieć również podłoże antropogeniczne, czyli związane z działalnością człowieka.

Przyczyna	Opis wpływu
Niski poziom rolnictwa	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Rolnicy z krajów słabo rozwiniętych bardzo często nie mają środków finansowych na stosowanie nawozów, zakup lepszego materiału siewnego czy narzędzi i maszyn zwiększających wydajność produkcji rolniczej. ➤ Brak giełd żywności, sieci komunikacyjnej czy magazynów powoduje natomiast, że osoby, którym uda się wyprodukować większą ilość żywności, nie mogą jej dostarczyć do odbiorców, przetwarzać ani składować.
Nieracjonalna gospodarka glebami	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Dążenie do zwiększenia produkcji żywności bardzo często prowadzi do zbyt intensywnej eksploatacji gleb i w konsekwencji ich stopniowego wyjaławiania.<ul style="list-style-type: none"> ➤ To z kolei powoduje zmniejszenie plonów, a przez to zwiększenie niedoborów żywności i pogłębienie problemu głodu.
Wysoki przyrost naturalny	<ul style="list-style-type: none"> ➤ W wielu biednych krajach mających problem z wyżywieniem ludzi wciąż obserwuje się znaczny wzrost liczby ludności.<ul style="list-style-type: none"> ➤ Zbyt wysoki przyrost naturalny powoduje tam jeszcze większy deficyt żywności.
Utrudnienia w handlu żywnością	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Bogate, wysoko rozwinięte kraje bronią się przed importem tańszych produktów z krajów słabiej rozwiniętych,<ul style="list-style-type: none"> ➤ m.in. poprzez nakładanie wysokich ceł. ➤ Dlatego producenci z mniej zamożnych krajów nie mogą eksportować towarów i osiągać dochodów, które wystarczyłyby na zakup potrzebnej żywności.
Epidemie	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Epidemie, np. AIDS w Afryce, powodują, że w społeczeństwach poszczególnych krajów obserwuje się zbyt mały odsetek dorosłych, którzy mogliby na przykład produkować żywność, czy przekazywać swoje doświadczenie dzieciom.<ul style="list-style-type: none"> ➤ Ocenia się, że na kontynencie afrykańskim (na południe od Sahary) mieszka obecnie kilkanaście mln sierot w wieku poniżej 18 lat, których rodzice zmarli na AIDS.
Konflikty zbrojne	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Wojny i konflikty utrudniają lub uniemożliwiają normalną działalność rolniczą:<ul style="list-style-type: none"> ➤ np. w wyniku zaminowania pól uprawnych. ➤ Często zmuszają ludność do opuszczenia strefy walk i pozostawienia dobytku: domu, ziemi, materiału siewnego czy narzędzi.
Kryzysy gospodarcze	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Prowadzą do zubożenia części społeczeństwa w wyniku wzrostu bezrobocia i ograniczenia wydatków na opiekę socjalną.<ul style="list-style-type: none"> ➤ To główna przyczyna niedożywienia w krajach wysoko rozwiniętych i bardzo ważna w krajach słabo rozwiniętych.

Tu za mało, tam za dużo

- O nierównomiernym dostępie do pożywienia decydują m.in. **warunki przyrodnicze** i **poziom rozwoju rolnictwa**.
  - **Nadprodukcja żywności** występuje w krajach wysoko rozwiniętych gospodarczo (skutkuje to często **“marnowaniem żywności”**):
    - m.in. w państwach UE, Stanach Zjednoczonych, Kanadzie i Australii.
  - Poziom rozwoju rolnictwa jest tam bardzo wysoki,
    - mieszkańcy stać na zakup dużej ilości zróżnicowanych artykułów spożywczych.
- Natomiast **niedobory pożywienia** są charakterystyczne dla krajów słabo rozwiniętych.
  - Są one bardzo często przeludnione i ogarnięte konfliktami zbrojnymi:
    - państwa Afryki – głównie leżące w strefie Sahelu:
      - Burkina Faso, Czad, Erytrea, Etiopia, Mali, Mauretania, Niger, Republika Środkowoafrykańska, Somalia i Sudan,
    - niektóre regiony Indii, Afganistanu, Korei Północnej i Kambodży.
  - Obecnie dodatkowo ludzie mają problemy z właściwym odżywianiem także w krajach średnio i wysoko rozwiniętych gospodarczo:
    - coraz większym problemem staje się problem wynikający z braku środków na zakup żywności – szczególnie w okresach związanych z kryzysem światowym;
    - problem ten oczywiście także występuje w krajach słabo rozwiniętych gospodarczo.

Co wpływa na dietę ludzi?

- Sposób odżywiania mieszkańców poszczególnych krajów i regionów różni się pod bardzo wieloma względami.
  - Decydują o nim przede wszystkim:
    - **warunki przyrodnicze** (klimatyczne, glebowe, wodne) na danym obszarze spożywa się przede wszystkim produkty uzyskiwane z roślin oraz zwierząt, których uprawie bądź hodowli sprzyjają panujące tam warunki;
    - ważne jest też **położenie geograficzne**, np. w diecie ludności zamieszkującej kraje wyspiarskie dominują ryby i owoce morza;
    - **zamożność społeczeństwa**:
      - bogaci mieszkańcy państw wysoko rozwiniętych mogą pozwolić sobie na zakup wielu zróżnicowanych artykułów spożywczych pochodzących z najdalszych zakątków świata,
        - obywatele krajów słabo rozwiniętych najczęściej na to nie stać;
    - **uwarunkowania kulturowo-religijne**:
      - m.in. muzułmanie i wyznawcy judaizmu nie spożywają mięsa wieprzowego;
    - **tradycja kulinarna**, w tym upodobania, wielowiekowe przyzwyczajenia, np. w bogatej Japonii podstawowym produktem żywnościowym jest od wieków ryż.

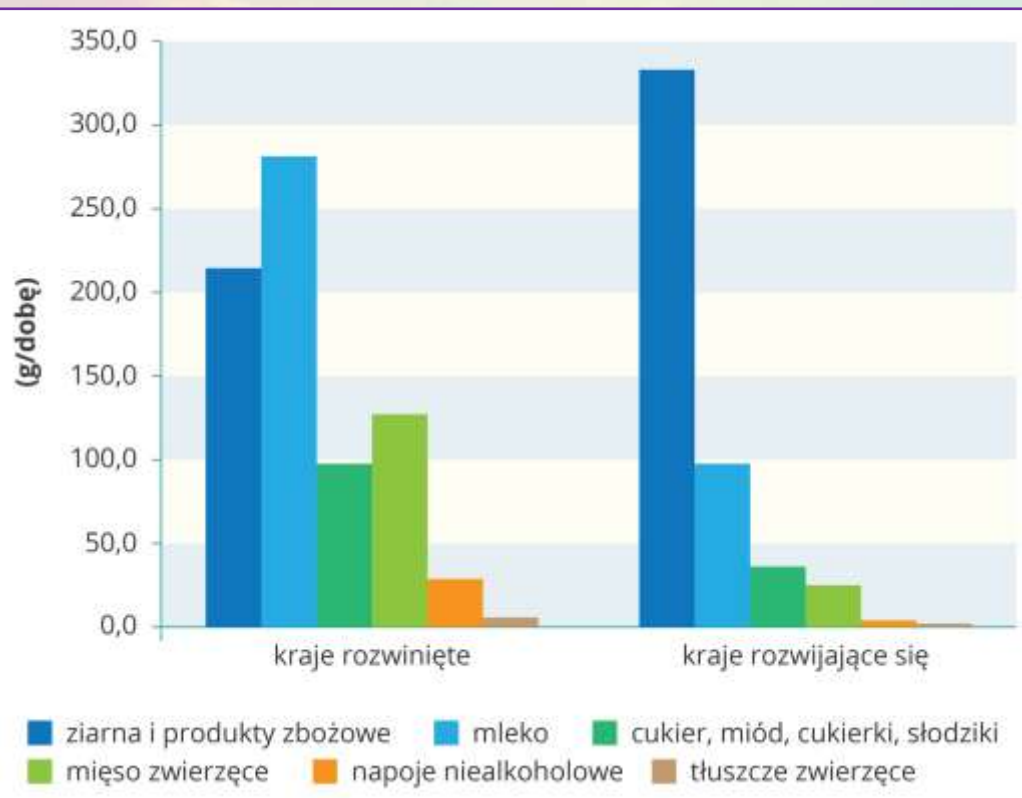

Poziomy wyżywienia

▪ **Organizacja Narodów Zjednoczonych ds. Wyżywienia i Rolnictwa (FAO)** określa, że dorosły człowiek powinien przeciętnie spożywać posiłki o:

- **wartości energetycznej: 2400-2900 kcal/dobę,**
  - pierwotnie minimalne zapotrzebowanie wg FAO wynosiło 1500 kcal/dobę, obecnie zostało ono podwyższone do 1800 kcal/dobę;
- **zawartości białka: wynoszącej około 60-80 g/dobę,**
  - minimalne zapotrzebowanie wg FAO wynosi 37,5 g/dobę,
  - dodatkowo co najmniej 1/3 powinna być pochodzenia zwierzęcego.

Poziom wyżywienia	Zapotrzebowanie energetyczne (kcal/dobę)	Zapotrzebowanie na białko (g/dobę)
Obfite	> 2900	> 80
Normalne	2400 – 2900	60 – 80
Niedostateczne	2000 – 2400	50 – 60
Głodowe	< 2000	< 50

Struktura spożycia wykazuje silny związek z poziomem PKB na mieszkańca w poszczególnych krajach i ich częściach oraz w grupach społecznych. Mieszkańcy gorzej zarabiający w regionach uboższych przeznaczają większość dochodów na żywność – kupując przede wszystkim produkty tanie o możliwie dużej wartości energetycznej.

Udział produktów mięsnych w diecie mieszkańców w krajach rozwiniętych (w tym UE, USA, Japonii, Korei Południowej, Australii i Nowej Zelandii) w strukturze spożywanych posiłków z reguły jest znacznie wyższy niż w przypadku krajów rozwijających się. W krajach wysoko rozwiniętych udział mięsa i produktów zwierzęcych (np. mleka) zwykle przekracza 50%. W krajach średnio rozwiniętych wynosi on zwykle poniżej 50%, zaś w krajach najstabilniej rozwiniętych poniżej 10% (są kraje w których jedynie ok. 3%).

Poziomy wyżywienia wg FAO

- Dokładna wartość poszczególnych przedziałów zależy od kilku czynników:
  - **klimatu:**
    - w zimnych strefach ludność cechuje większe zapotrzebowanie energetyczne (w ciepłych mniejsze zapotrzebowanie),
  - **masy ciała (oraz wzrostu),**
    - im większa masa ciała (wyższy wzrost) tym większe zapotrzebowanie energetyczne i na białko,
  - **płci,**
    - kobiety cechuje nieco mniejsze zapotrzebowanie energetyczne i na białko, przy czym wyjątkiem jest okres ciąży i karmienia dziecka, kiedy wzrasta zapotrzebowanie energetyczne i na niektóre witaminy, np. żelazo,
  - **wieku,**
    - dzieci i młodzież w okresie wzrostu cechuje większe zapotrzebowanie energetyczne oraz na białko i witaminy,
  - **rodzaju wykonywanej pracy lub aktywności fizycznej,**
    - osoby aktywne fizycznie, np. sportowcy, cechuje większe zapotrzebowanie energetyczne,
      - mniejsze zapotrzebowanie cechuje zaś osoby mało aktywne, np. wykonujące prace biurową.

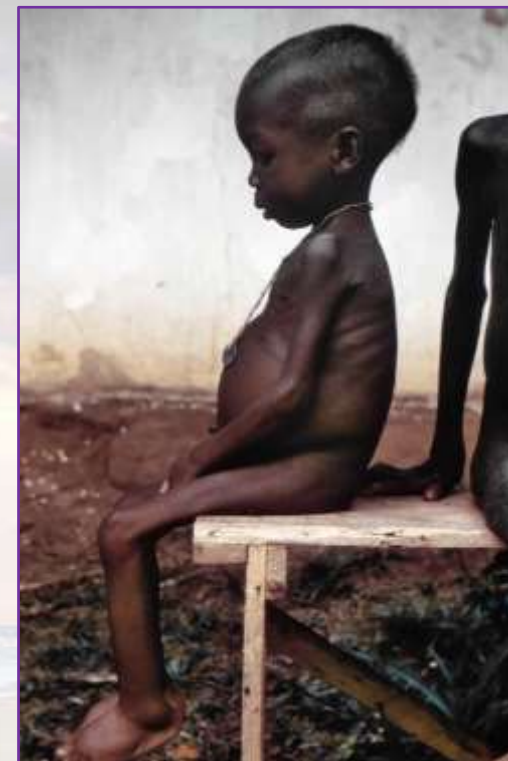
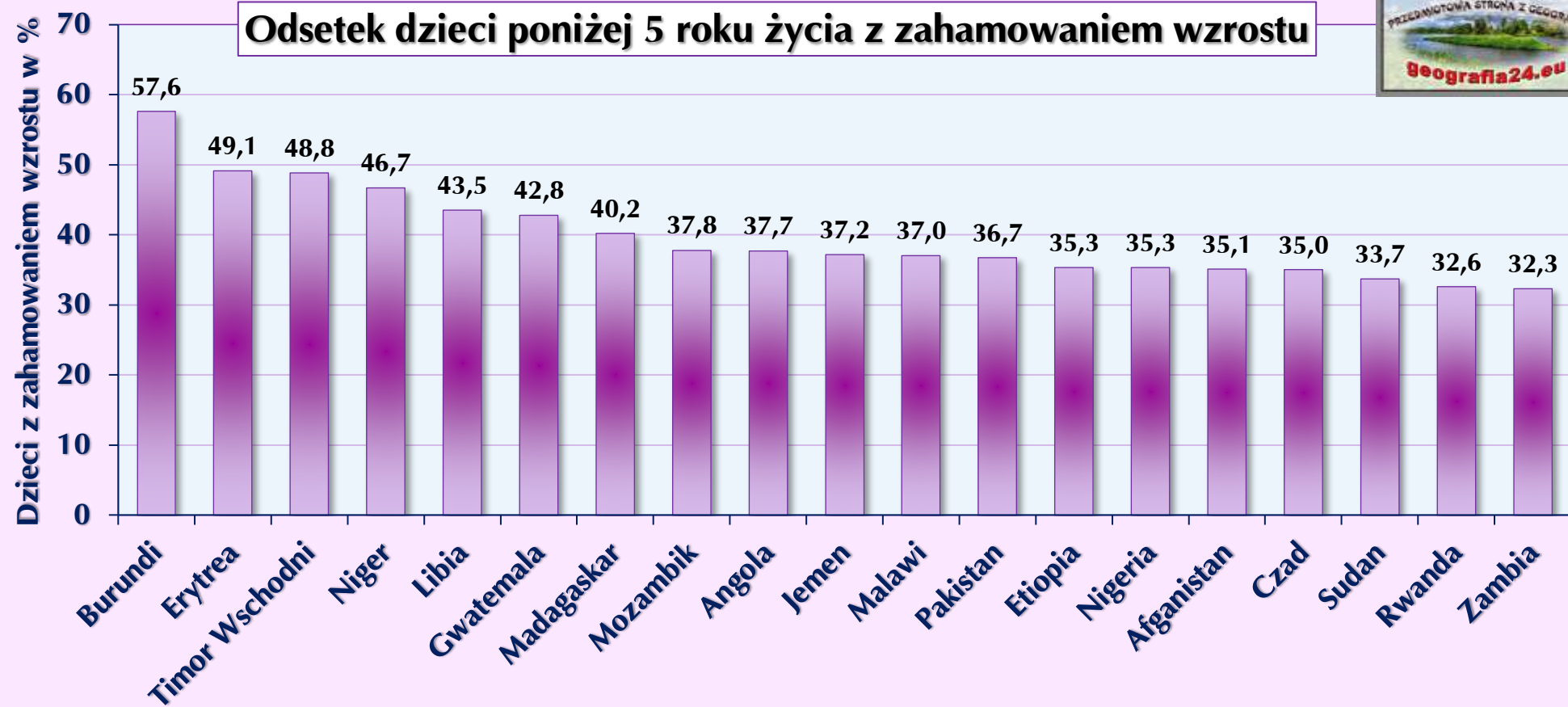
Poziom wyżywienia	Zapotrzebowanie energetyczne (kcal/dobę)	Zapotrzebowanie na białko (g/dobę)
Obfite	> 2900	> 80
Normalne	2400 – 2900	60 – 80
Niedostateczne	2000 – 2400	50 – 60
Głodowe	< 2000	< 50

Poziomy wyżywienia

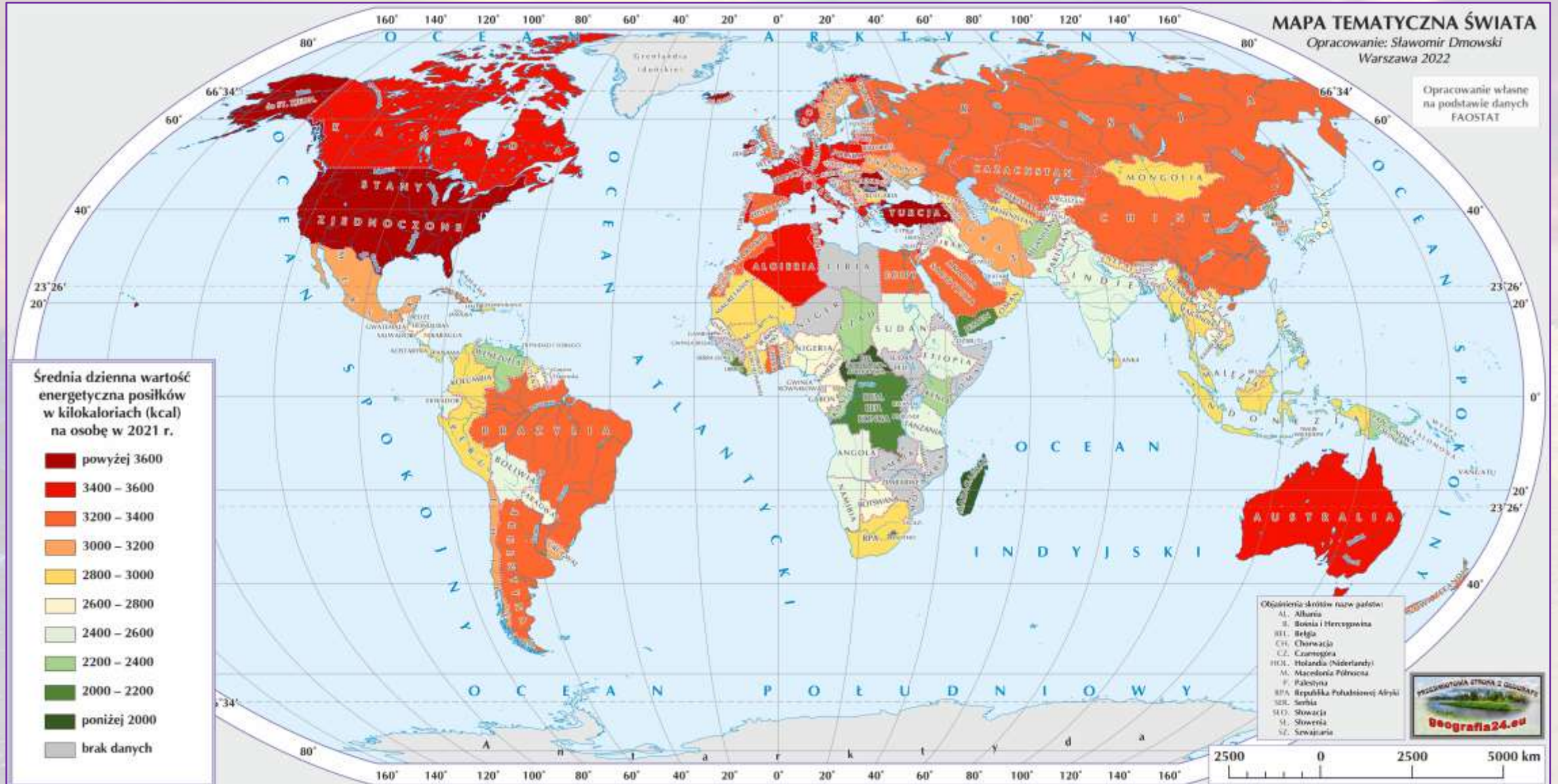
- Warunkiem prawidłowego rozwoju organizmu ludzkiego jest nie tylko optymalna ilość pożywienia, lecz także jego **właściwa jakość**.
  - W krajach Afryki w strukturze wyżywienia ludności główną rolę odgrywają produkty roślinne – przede wszystkim zboża i rośliny okopowe.
  - Taka dieta oparta na mało zróżnicowanym pokarmie powoduje niedobór wielu składników mineralnych – co zmniejsza odporność organizmu na choroby i przyczynia się do upośledzeń.

Zróżnicowanie poziomu wyżywienia ludności

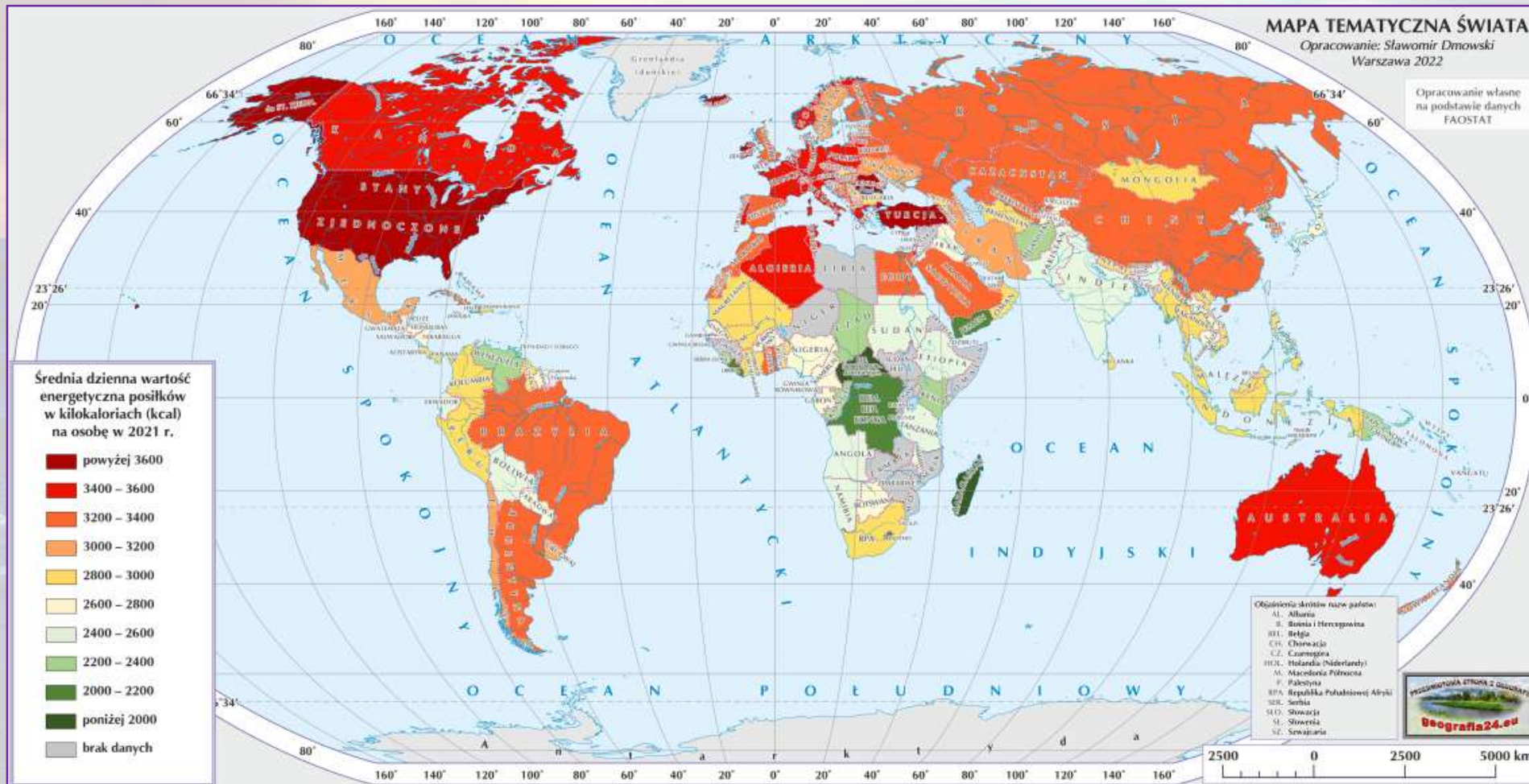
- Na świecie obserwujemy znaczną dysproporcję w dziennym spożyciu posiłków liczonym w kilokaloriach na osobę:
  - najwyższe spożycie występuje w krajach bogatych UE, Ameryki Północnej oraz w niektórych państwach arabskich.

Zróżnicowanie poziomu wyżywienia ludności

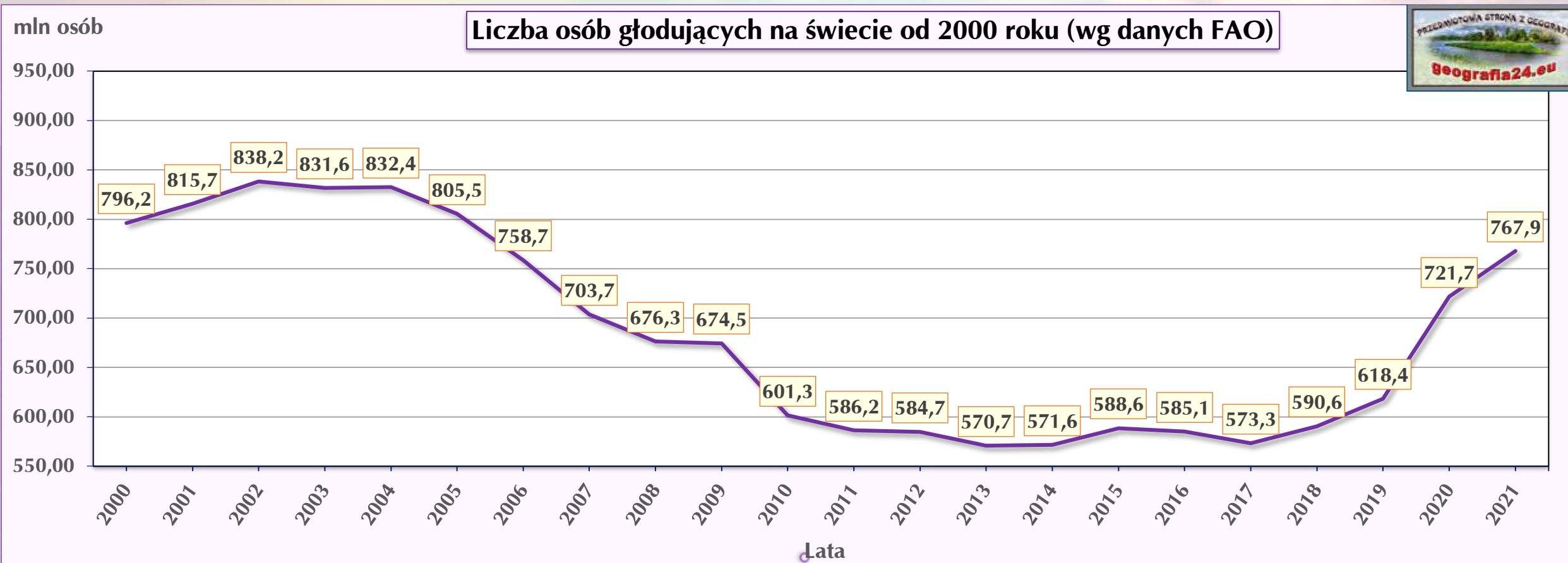
- Najniższa średnia dzienna wartość energetyczna posiłków na osobę występuje:
  - w Afryce, w krajach strefy Sahelu (np. Sudan, Czad, Etiopia), we wschodniej (Kenia, Madagaskar, Tanzania), południowej (Namibia, Botswana) i środkowej części kontynentu (Dem. Rep. Kongo, Rep. Środkowoafrykańska),
  - w niektórych krajach Ameryki Środkowej (np. Haiti),
  - w niektórych krajach Azji Południowej (np. Afganistan) i wschodniej (np. Korea Północna).

Liczba głodujących na świecie

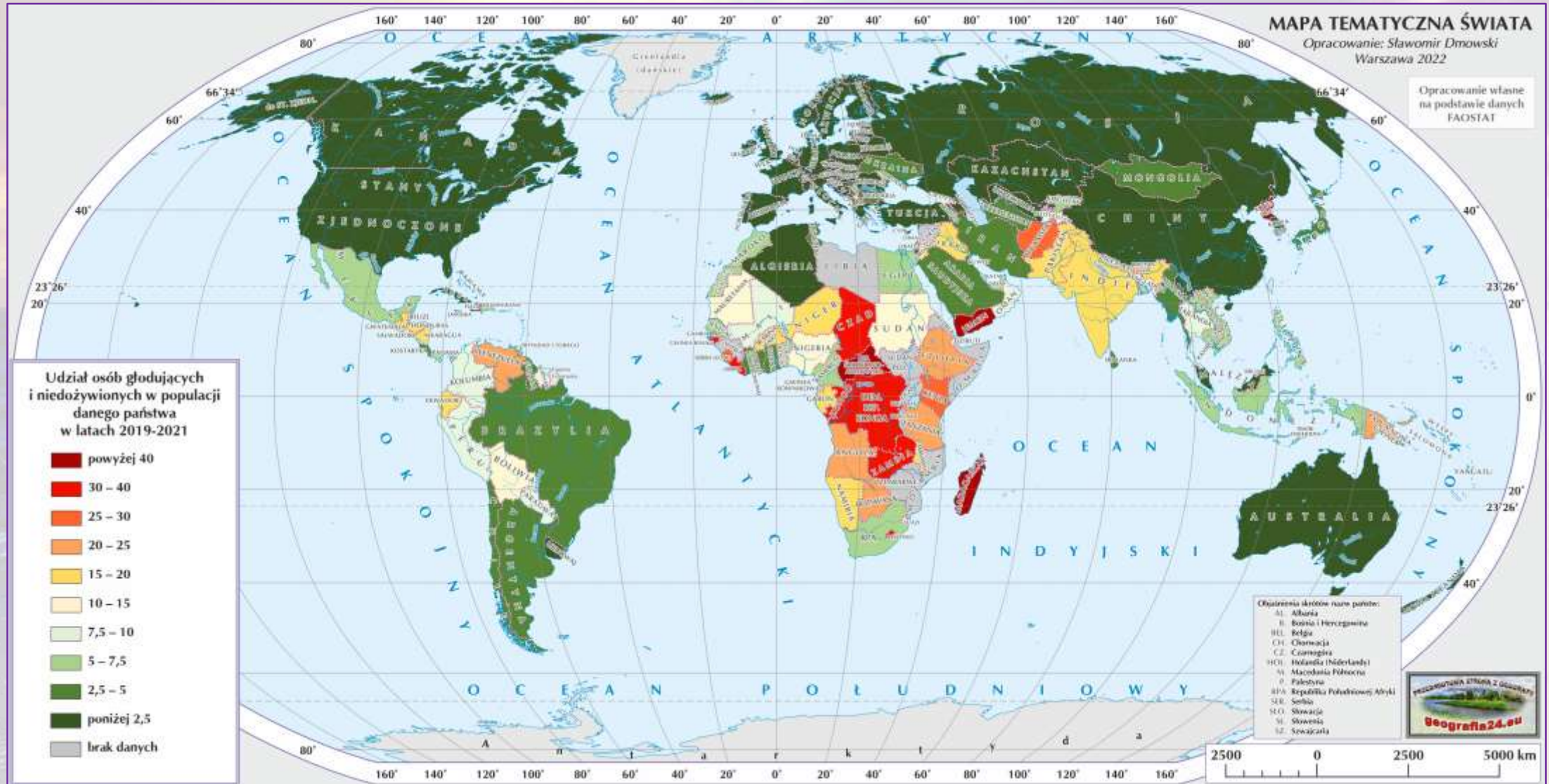
- Według szacunków ONZ z 2022 roku w 2021 r. na świecie głodowało około 767,9 mln ludzi.
  - Musimy mieć jednak świadomość, że metodologia liczenia osób głodujących się nieco zmieniała w ciągu ostatnich kilkunastu lat (wg poprzednich metodologii dane podawane obecnie byłyby jeszcze większe i mniej optymistyczne).
    - Wg obecnej metodologii liczba osób głodujących malała w okresie kryzysu ekonomicznego w latach 2008-2012.
    - Dopiero w ciągu ostatnich kilku lat (od 2017 roku) liczba osób głodujących wzrosła, najbardziej w 2020 i 2021 roku, po rozpoczęciu pandemii koronawirusa (w ciągu dwóch ostatnich lat objętym raportem przybyło prawie 150 mln osób).

Udział osób głodujących i niedożywionych w państwach

- Największy udział osób głodujących i niedożywionych (ponad 30%) w ogólnej ludności w państwach występuje w:
  - Republice Środkowoafrykańskiej (52,2%), Madagaskarze (48,5%), Haiti (47,2%), Korei Północnej (41,6%), Jemenie (41,4%), Demokratycznej Republice Konga, Liberii, Rwandzie, Lesotho, Czadzie, Gwinei-Bissau, Kongo i Zambii.

Skutki głodu

- **Głód i niedożywienie prowadzi do osłabienia organizmu ludzkiego, łatwiejszej podatności na choroby.**
  - **W skrajnych sytuacjach prowadzi nawet do śmierci (dotyczy to przede wszystkim głodu rzeczywistego).**

Skutki głodu rzeczywistego

- Główne skutki głodu rzeczywistego:
  - śmierć, szczególnie dzieci do 5 roku życia,
  - osłabienie kondycji fizycznej i psychicznej człowieka,
  - rozwój chorób i epidemii,
  - migracje ludności,
  - spadek wydajności pracy,
  - zmniejszenie zasobów pracy (np. w rolnictwie),
  - kryzysy wewnętrzne i pogorszenie sytuacji ekonomicznej państwa,
  - konflikty zbrojne.

Skutki głodu utajonego

- **Główne skutki głodu utajonego:**
  - osłabienie kondycji fizycznej i psychicznej człowieka,
  - rozwój chorób związanych z brakiem składników odżywczych, m.in. białka (kwashiorkor) oraz witamin i mikroelementów (niedobór witaminy C powoduje szkorbut, a żelaza - anemię),
  - zwiększona podatność na choroby zakaźne,
  - zmniejszenie wydajności pracy,
  - obniżenie jakości życia.

Sęp i głodujące dziecko

- W 1993 r. za sprawą fotoreportera z RPA, Kevina Cartera, świat ujrzał przenikliwy obraz klęski głodu w Afryce.
  - Kevin Carter, rok po uchwyceniu tego obrazu, popełnił samobójstwo.
  - Zapłacił najwyższą cenę za to, że nie odwracał wzroku.
- Zdjęcie przedstawiające wycieńczoną z głodu sudańską dziewczynkę oraz sępa czekającego na jej śmierć, poruszyło światową opinię publiczną.
  - Niestety mimo tego oraz innych obrazów ukazujących tragiczny los wielu osób z Afryki, do dnia dzisiejszego, co kilka minut klęska głodu zabiera ze sobą kolejne istnienia.

Wpływ polityki na głód – **totalitaryzm i fanatyzm dziś**

- Specyficzną odmianę antropogenicznych przyczyn głodu warunkuje czynnik polityczny:
  - **Rządy dyktatorskie** – reżim w Korei Północnej i izolacja na arenie międzynarodowej przyczynia się do poważnych kryzysów żywnościowych w przypadku nieurodzaju.
    - Jak podają raporty organizacji międzynarodowych Korea Północna straciła około 600 tys. ludzi podczas dziesięciolecia głodu, który pojawił się na początku lat 90. XX wieku.
    - Obecnie znaczna część społeczeństwa w tym kraju jest permanentnie niedożywiona, co przyczynia się do obniżenia śmiertelności szczególnie najbardziej dotkniętych tym faktem kobiet i dzieci.

Wpływ polityki na głód – **hołodomor na Ukrainie**

- Najbardziej znanym na świecie przykładem wymierania spowodowanego głodem był tzw. **hołodomor** – **wielki głód na Ukrainie** w latach 1932-1933 (kilkanaście państw obecnie uznały to za ludobójstwo).
  - Przyczyną była wprowadzona przez Józefa Stalina w komunistycznym ZSRR przymusowa kolektywizacja polegająca na przekształceniu gospodarstw prywatnych w państwowe i narzuceniu obowiązkowych, nieodpłatnych kontyngentów dostaw produktów rolnych na rzecz państwa.
    - Opublikowany 7 sierpnia 1932 r. tzw. dekret pięciu kłosów, mówił że za zerwanie takiej liczby groziła kara śmierci lub 10 lat łagru – w efekcie w ciągu półtora roku skazano ponad 125 tysięcy osób.
  - Spowodowało to śmierć wg różnych szacunków od 4 do 7 milionów osób (niektóre źródła mówią nawet o 10 mln osób).
    - Głód także doprowadził do aktów kanibalizmu.

Sposoby ograniczania głodu

- Rządy poszczególnych krajów oraz instytucje międzynarodowe starają się ograniczyć głód i niedożywienie.
  - Ich działania można podzielić na dwie grupy:
    - działania doraźne,
    - działania długofalowe.

Sposoby ograniczania głodu – działania doraźne

- **Doraźna pomoc żywieniowa** polega na bezpośrednim dostarczaniu produktów spożywczych potrzebującym.
  - Najczęściej otrzymują ją kraje:
    - gdzie przez długi czas panują warunki uniemożliwiające normalne funkcjonowanie rolnictwa, np. katastrofalne susze.
    - w których znaczna część upraw uległa zniszczeniu na skutek klęsk żywiołowych, np. trzęsień ziemi, powodzi, pożarów.
  - Pomoc doraźna dociera również do regionów ogarniętych konfliktami uniemożliwiającymi produkcję żywności.

Sposoby ograniczania głodu – działania długofalowe

- **Działania długofalowe** zmierzają do wzrostu produkcji pożywienia na obszarach jego niedoboru.
  - Może się to odbywać na dwa sposoby, poprzez:
    - **zwiększenie powierzchni upraw (metoda ekstensywna),**
      - jej stosowanie ogranicza zbyt mała powierzchnia obszarów, które można przekształcić łatwo w użytki rolne bez inwestowania znacznych środków finansowych;
        - na Ziemi mamy wiele przyszłościowych obszarów praktycznie nie użytkowanych:
          - obszary pustyń wymagałyby nawadniania,
          - obszary bagien – osuszenia,
          - obszary łąk i pastwisk – zaorania;
      - **zwiększenie plonów (metoda intensywna):**
        - wymaga ona wielokierunkowych działań prowadzących do wzrostu poziomu i dochodowości rolnictwa na terenach objętych głodem, np.:
          - wprowadzenie wysokoplennych odmian roślin i wysokoproduktywnych ras zwierząt,
          - stosowanie nawozów i środków ochrony roślin,
          - zwiększenie stopnia mechanizacji,
          - nawadnianie terenów,
          - zapobieganie erozji gleb,
          - edukacja rolników,
          - zniesienie lub ograniczenie barier w handlu żywnością.

“Zielona rewolucja”

- Najbardziej znanym przykładem intensyfikacji rolnictwa jest **tzw. zielona rewolucja** zapoczątkowana w latach 60. XX w.
- Polegała ona na wprowadzeniu nowych, wydajniejszych odmian ryżu, pszenicy i kukurydzy oraz upowszechnieniu zabiegów agrotechnicznych (głównie nawożenia i nawadniania).
  - Została ona rozpowszechniona m.in. w:
    - Indiach,
    - Pakistanie,
    - Meksyku,
    - Filipinach.
- Spowodowało to w ciągu ostatnich 60 lat, że produkcja zbóż w Indiach wzrosła ponad czterokrotnie.

Modyfikacja genetyczna

- Wielu naukowców – choć należy także podkreślić, że głosy są podzielone uważa, że najskuteczniejszym lekarstwem mogącym uzdrowić mieszkańców Ziemi od głodu i niedożywienia jest **tania żywność modyfikowana genetycznie (GMO)**.
  - Przeciwnicy tej metody podkreślają jednak fakt, iż wpływ takiej żywności na organizm ludzki nie został jeszcze dostatecznie przebadany.
  - Zwolennicy twierdzą wprost, “że **lepiej zaryzykować niż dalej patrzeć jak ludzie umierają z głodu**”.
- Rośliny modyfikowane genetycznie charakteryzują się tym, że:
  - dają większe plony,
  - są bardziej odporne na choroby i szkodniki,
  - są często wartościowsze odżywczo i smakowo – choć to jest dyskusyjne,
  - lepiej adoptują się do miejscowych warunków klimatycznych.
- Pomimo głosów przeciwników jednak żywność taka obecna jest w wielu krajach.
  - Prym w uprawie roślin GMO wiodą Stany Zjednoczone.
    - W oparciu o tą technologię produkują m.in.:
      - kukurydzę, soję i bawełnę.

“Wędką” czy “rybą”

- Długotrwała pomoc finansowa, naukowo-techniczna i organizacyjna dla rolnictwa krajów cierpiących na głód ze strony krajów bogatych jest obecnie najważniejszym sposobem pomocy – którego bardzo często – choć to byłoby najprostsze kraje wysoko rozwinięte unikają.
- Obecnie wiemy, że **“dawanie wędkę, a nie rybę”** w dłuższej perspektywie przynosi wymierne skutki.
  - **Wędkę** – jest synonimem narzędzia, które pozwoli głodującym narodom samodzielnie wytworzyć żywność.
  - **Rybę** – jest synonimem gotowego produktu, który szybko zostanie skonsumowany, a problem głodu nadal pozostanie nierozwiązany.
- Kraje biedne dzięki temu przynajmniej w jakiejś mierze mogły by się stać samowystarczalne – nie wołając dalej o pomoc.

Inne sposoby przeciwdziałania zjawisku głodu

- Powszechnie panuje pogląd, że duże rezerwy żywności oraz możliwości jej uzyskiwania kryje **ocean światowy**.
  - Możliwym byłoby zwiększenie połowów ryb i drobnych zwierząt – uważając oczywiście, aby nie naruszyć równowagi ekologicznej tam panującej, szczególnie w obrębie akwenów dziś nadmiernie eksploatowanych.
    - Szansą na przyszłość jest także prężnie rozwijająca się **marikultura**.
  - Pewną szansę – choć odległą zapewne czasowo widzi się także w **przetłamaniu złych tradycji i nakazów religijnych** dotyczących pożywienia.
  - Napięcia spowodowane okresowymi niedoborami żywności mogłyby być łagodzone przez **wcześniejsze robienie odpowiednich zapasów**.
    - Tego rodzaju praktyka stosowana jest obecnie powszechnie w KWR.
      - W krajach KSR najczęściej nie ma odpowiednich możliwości technicznych oraz tradycji gromadzenia żywności.

Kto pomaga?

- Inicjatywy mające na celu zwalczanie głodu i niedożywienia podejmowane są zarówno przez poszczególne kraje, jak i organizacje międzynarodowe.
- Do najczęstszych działań w obliczu wojen i klęsk żywiołowych należą akcje humanitarne **ICRC (Międzynarodowego Komitetu Czerwonego Krzyża)**.
- Walkę z głodem prowadzą również wyspecjalizowane **agendy ONZ**, takie jak:
  - **FAO – Organizacja Narodów Zjednoczonych ds. Wyżywienia i Rolnictwa,**
  - **WHO – Światowa Organizacja Zdrowia,**
  - **WFP – Światowy Program Żywnościowy,**
  - **UNICEF – Fundusz Narodów Zjednoczonych na Rzecz Dzieci.**
- Pomoc żywieniową oraz wsparcie w zwiększaniu dostępu do wody pitnej, m.in. poprzez tworzenie infrastruktury wodnokanalizacyjnej, oferują też organizacje pozarządowe,
  - np. **Polska Akcja Humanitarna.**
- Dużą pomoc w dziedzinie pomocy najbardziej potrzebującym pełni także:
  - np. **Caritas Polska.**

Światowy Program Żywnościowy

- **Światowy Program Żywnościowy (WFP)** – agencja ONZ pomagająca obszarom dotkniętym konfliktami zbrojnymi i klęskami żywiołowymi, np. suszami, powodzią, huraganami i trzęsieniami ziemi.
  - Agencja ta zrzeszająca tysiące wolontariuszy na całym świecie.
  - Udziela ona doraźnego wsparcia w sytuacjach kryzysowych oraz prowadzi długotrwałe programy w najbardziej zagrożonych krajach (np. organizuje posiłki w szkołach, wypłaca zasiłki i przyznaje bony towarowe).
    - Jest finansowana z dobrowolnych wpłat rządów poszczególnych państw, przedsiębiorstw i organizacji oraz szeregu osób prywatnych (najwięcej środków przekazują jej rządy Stanów Zjednoczonych oraz Niemiec i innych krajów UE).
    - W 2020 r. jej praca związana z ograniczaniem głodu została doceniona – agencja otrzymała Pokojową Nagrodę Nobla.

KONIEC

**Materiały pomocnicze do nauki
Opracowane w celach edukacyjnych (niekomercyjnych)**

Opracowanie i redakcja: *Sławomir Dmowski*
Kontakt: *kontakt@geografia24.eu*

**WSZELKIE PRAWA ZASTRZEŻONE
- KOPIOWANIE ZABRONIONE -**